

T U R

Padomju armijas Vīres laikraksts „Oesterreichische Zeitung“ E. Ratners raksta „Rīga 1946. gada oktobrī“ stāsta: — Cieši saspiedušas un viena otrai piekļāvušas, pāceļas Rīgas ielās ēkas ar smailiem torniem, tīrītāju un amatnieku gāzu ķerpoņiem un svēto smilšakmens tālēm, jumti un augšējie stāvi karājas pārgaurām, fikumotām ielām, kas atgādina kauras takas starp klintīm sienām. Tā ir vecā Rīga, kas saglabājusi savu viduslaiku seju. Te atrodam arī slavenā Doma baznīca, ko sāka celt 1226. gadā. Sajos gadsimtos tā dziļi ieaugusi zeme. Vēl sodien svešnieka uzmanību saista senlaicīgais Pulvertornis ar tā sauļiem logiem un Rīgas vecās pils torņi. Tāpat vēl redzamas senā Rīgas cietokšņa pēdas. 80. g. s. barbari — Hitlera fašisti izpostījuši daudzas Vecpilsētas daļas, brīnīgas celtnes pārvērtis drupās un pelnos. Es redzēju Rīgu tās atbrīvošanas dienā. Pār pilsētu cēlās milzīgi dūmu stabi. Pret tvaiku un dūmu aptumšotām debesīm kvēloja liesmas, lidoja atrauti zemes gabali un akmeņi. Lielie tilti bija uzspīdīnāti, ostas ierices stāvēja liesmās, milzīgās telegrafu un Romas vietnīcas ēkas izdega galīgi. Degošās ēkas nevarēja dzēst, jo vācieši bija uzspīdīnājuši ūdensvadu. Pilsēta bija bez ūdens, bez gaismas. Tās rūpnīcas un fabrikas bija izlaupītas un iznīcinātas. Pat maizi nebija iespējams cept. Līdās, ka Rīga — kopš 750 gadiem pastāvošā pilsēta vairs nav glābjama. — Tagad es atkal leņaudziju Rīgu. Ielas laistās tīrībā, tās pilda tūkstoši darbu un stēdīgu cilvēku. Traucas neskaitāmas auto virknes, pilnie lieli dzelzceļu vagoni sparīgi zvina ielu krustojumos un, svarīgi dūdkami, ripo autobusi. Rīga apvieno pāri par 1/2 visas Padomju Latvijas republikas rūpnīcas. Degošie vācieši daudz rūpnīcu bija iznīcinājuši un visu to iekārtu aizvākuši. Drīz pēc pilsētas atbrīvošanas es redzēju lielā Rīgas elektrotehniskā uzņēmuma — VEF'a tukšās darbnīcas. Bija sāpīgi, soļojot pa izlaupītām darbnīcām, kur gaiši plankumi betona klonā liecināja, ka tur reiz stāvējušas mašīnas un darba ierīces. Sodien tas ir īstenībā pilnīgi no jauna iekārtots uzņēmums, kurā ražo pavisam citādas lietas. VEF's izgatavo radioaparātus, telefona centrālās iekārtas, telefonus utt. Tikai pirms dažām dienām 25.000. telefona un 10.000. radioaparātu atstāja slidošo lentu. 4. piecgadē uzņēmumu rekonstrukcijas un ieviešanas paplašinās. 1950. gadā tam jāizgatavo 40.000 radioaparātu, 100.000 telefonu un daudz iekārtu Vissavienības telefona tīklam. Rīgas garākās — Brīvības ielas galā atrodas liela vagonu fabrika, kas tāpat šī laikā atkal pacēlusies no drupām. Uzņēmuma direktors Ambrošūns man atstāstīja, kā uzņēmuma augsti kvalificētie speciālisti — virpotāji, lējiņi un atslēdznieki pēc atbrīvošanas slikti rudens laikā, nedēļām mirstot lietū, paši atkal uzcēlušā savā uzņēmuma mūrus. Nepagājis pilns mēnesis, kad šie jau izgatavotas dažas jauno tiltu daļas. Tānī pašā laikā uzņēmums labojis preču vagonus Latvijas dzelzceļiem un sācis nodot tēraudu un čuguna atliekumus. „Sodien,“ leņpi saka direktors, „mēs rosīgi gatavojamies ērtu vagonu ražošanai apakšzemes elektriskiem vilcieniem, kurus mēs gatavojam Vissavienības valdības uzdevumā. Vienu mētrovagonu veido 14.000 atsevišķu daļu. Tās visas — no pirmās līdz pēdējai ražo mūsu uzņēmumā.“ Drīzā laikā visi Rīgas 213 uzņēmumu un fabriku, ieskaitot amatniecības uzņēmumus, būs atjaunoti. Etkiete „Made in Rīga“ mirž uz dažādiem ražojumiem, sākot no vagoniem un pirmšķirīgiem radioaparātiem līdz sokolādes plāksnītei un alus pudelei. Jau 1946. g. pirmā pusgadā sākusi darboties varena elektriskā spēkstacija un otra ūdens sūkņššanas stacija. Ierīkots ūdensvads pāri Daugavas grīvai. Uzbūvēta jaunā ielu dzelzceļu līnija, kas savieno pilsētas centru ar rūpniecības kvartālu. Uzņēmumos un fabrikās esmu runājis ar strādniekiem, inžiniekiem un direktoriem. Visi viņi vārdi pāuda lepmumu par savu kolektīvu, par savu uzņēmumu. „Vēl nesen te bija tikai drupas un tukšas darbnīcas. Viss, kas te celts, viss, ko te ražo, ir mūsu roku darbs,“ saka laudis. Veco, pa daļai iznīcināto „Provodnika“ ēku vietā ātri paceļas jaunas celtnes. Te ražos motorus, dažādus elektropiederumus, atsevišķas ielu dzelzceļu un motorvagonu

Viljams Hembrijs (Humbrey)

Vācieši atkal plūst uz Francijas ārzemnieku legionu

Ārzemnieku legions — franču armijas vienība, kuras trikoloru negrēzno vārds „La Patrie“ (tēvija), no jauna ņem brīvprātīgos/vāciešus. Tā tas bija arī pirms kara, kad savu dzimteni cūdājušo starptautisko algādžu vidū tie veldoja lielāko atsevišķas tautības grupu. Brūnoto spēku ministrija to pazinoja vakar, apstiprinādama, ka Kēlā — vācu pilsētā pie Reinas iepretim Strasburgai atrodas neoficiāls uzņemšanas centrs. Izdiedējis un saules brūnināts legiona pulkvedis izteicās, ka no visām pusēm uz Kēlu dodas nemīlīga dauda vētru pārcietušu viru straume. Viņi izskirušies, ka legiona mazrunīgā, bet bargā disciplīna ir labākās sāles visām viņu nevelēm. Veselēm vāciešiem, kas piesaķās savu lenaldnieku dienestā, lai kalpotu karogam, kuja moto ir „Fidelite“ (uzticība), ir tikai viena jauna pēckara pārbaude. Ja rekrūti par parādīt, ka to padusēs nav ietovēti „SS“ iniciāļi, viņus ņem iepriekšējai apmācībai Sidi-bel-Abesā Alžīrijā.

Rekrūti mācās likumus

Tur ar viņiem aņeas tā, ka var garantēt jebkuras sākumā nepamānītas, bet vēl kvēlojošas nacistu fanātiskuma ogles izdešanu. To atstāta legiona pulkvedis, kas savu vārdu nevēlas minēt. Apmācības laikā rekrūti mācās legiona pirmos likumus: ir tikai viena profesija — būt karavīram, ir tikai viena valoda — franču, bet par politisku runāšanu dabū 33 dienas sardzē.

Uz Kēlu ceļu atrod arī citu tautību viri un nedaudzi bezpavalstnieki. Vācieši, kam nacistu sapni sašķīdīti tāpat kā viņu pilsētas, arvien ir vislielākā vienas tautības grupa, kas meklē glābtu no pagātnes vai atse-

višķos gadījumos, tā atstā pulkvedis, tikai drošības asjūtu, ka ēdienu laikos katlins ir pilns. Līdz šim vēl nav noteikti, cik isti vāciešu legions varēs ņemt. Ir tomēr ļauna procentuālā robeža, kuru legions nepārkāps. Tā ir 25 proc., un tas ir jauninājums. Pirms kara nemaz nebija retums, ka atsevišķā legiona pulkā 35 proc. karavīru bija vācieši. Nedaudzi no viņiem ciniņās 13. brigādē, kas kara laikā palika ģenerāļa Šarla de Golla pusē un guva apbalvojumus.

Vispārējā vienaldzība pret legiona rekrūšu rasi, nacionālīti un politisko pārliecību savā ziņā ir izskaidrojama ar virsnieku paradumu iedabīt savus virus divi katēgorijās un ignorēt personiskās īpatnības. Legiona komandieriem ir tikai „labi karavīri“ un „slikti karavīri“. Lai pēdējā katēgorijā vienmēr paliktu nenozīmīgā mazākumā, ir vienmēr gādāts par stingriem sodiem.

Personīgo nosēlumpi nodrošināti

Vēl cita legiona nemanīga tradīcija ir tā personīgo nosēlumpu aktīva. Rekrūti aizvien vēl var pateikt savu izstaujā. Viņš var arī pateikt savu isto uzvārdu, bet pieprasīt, lai viņu sauc citādāk. Tādā gadījumā legions noliegs viņa isto personību pat tādā reizē, ja viņa ģimene vai pat policija sadzen tam pēdas līdz legiona viru brālībai, kas vēlas būt alimrsta. Legions nav jāuzskata par antisociālu iestādījumu, sacīja pulkvedis, izskaidrodams, kāpēc legions pasargātu arī tos, kas izvalrās no tiesas. „Mēs neuzņemam profesionālus slepkavas,“ viņš sacīja un smaidīja. Kara laikā legiona organizācija

bija sadragāta. Sabiedroto pusē visu kara laiku ciniņās tikai viena vienība. Tā bija 13. brigāde, pusē tās locekļu izskīroties palikt Anglijā pēc evakuācijas no Norvēģijas 1940. gadā. Pārējie pulki bija izolēti Indokinā un Ziemeļāfrikā, bet kāds cits tani pat gadā Francijā vienkārti izjuka.

Ar Sabiedroto desantu Ziemeļāfrikā organizāciju sāka atjaunot pēc vecā parauga. Tur atrastās vienības arī ieludināja de Golla karaspēkā. Pirms kara tur bija 6 kājnieku un 2 jātnieku pulki. Tagad tani ir 5 pulki un piedevām vēl 13. brigāde un 1 mehanizēts pulks.

Spēki Indokinā

3 no šiem pulkiem kopā ar veterānu 18. brigādi patlaban ir Indokinā, viavārgāķē aizjūras īpašumu joslā, kurā Francija cer ietilpināt Franču savienībā. Tas ir liels pretstats tikai vienam kājnieku pulkam, kas Tālos austrumos bija stacionēts 1939. gadā. Tagad legiona rekrūti ir maz izredzēti kūt par tukšnešu karotāju.

Alžīrijas galvenā mitnē — Sidi-bel-Abesā stacionētais pirmais pulks ir visvairāk kadru pulks rekrūsiem. Cits Ziemeļāfrikas pulks ir stacionēts Marokā un sastāv tikai no nelieliem kavalērijas spēkiem. Karā, kas pārsauca Ziemeļāfrikā, ir pārvēdojis arī ārzemnieku legiona tradicionālo kaujas lauku un to izklie-dējis.

Legiona virsnieki ir pārliecināti, ka legions arī turpmāk vilinās piedzīvojumu meklētājus vai virus, kas izvēlas to pārdzīvotiem sarūgtinājumiem atbilstoši grūti dzīvi. Viņus legions arī turpmāk aicinās no visas pasaules.

New York Herald Tribune, Paris

pārkāpumu. Viņš uz punktu atveda mitrus un grūti pilnus graudus. Latvijā ir ne mazums pagastu un ciemu izpildkomiteju, kas labi pratušas organizēt labības nodošanu. Kulšanas veikšana, graudu transportēšana un precīs savākšanas organu darbs ir nepieciešamie panākumi noteikumi. Tāpēc ar labu organizāciju Talsu, Aizputes un Tukuma apriņķī ir pirmā vietā republikā un gandrīz veikusi visu maizes sagādāšanas plānu. Visumā maizes sagādes tempā tomēr vēl atliek daudz ko vēlēties. Labības nodošanas plānkumu valsti veikts tikai pa pusē. Padomju un partijas organi beidzamā laikā sastādījuši grafiku, pēc kura aplēsta labības nodošanas realizēšana līdz oktobra revolūcijas 29. gadadienai. Pagājis jau pirmais 5 dienu darba posms pēc grafika. Un kādi rezultāti panākti? Uzdevumu veikusi tikai 1 apriņķis. Nopietns kavēklis maizes nodošanā ir padomju zemāko organu vājā cīņa pret kulaku ietekmi. Jēlgavas apr. zemnieku saimniecību trešā daļa vēl nemaz nav stājusies pie savu plānkumu veikšanas. Lielākie labības apgādātāji — kulaki dažādu iemeslu dēļ novēlēja graudu nodošanu. Ir kļūt labības sagādes izpērējas dienas. Apstākļi prasa enerģiskāku rīcību maizes nodošanā Latvijā.

Mums raksta

Amerikā mēs mas varam līdzēt

Kaut arī to vien turpinām dardēt, ka jums visiem tur joprojām jānīkst un nākotnes cerību vietā sāk rēģoties tukšums, mēs te — Amerikā maz ko varam līdzēt. Nokļūšana Amerikā ikvienam ir tikai laimes spēle. Kas to isti gribēs un uz to vien palaušies, tam tas var izdoties ātrāk vai vēlāk. Visi, kas Savienotās Valstīs jau iekļuvuši, kaut kā ir iekārtojušies, lai gan eksistencē nepieciešamos apm. 80 dolaru nedēļā vēl nevienam nopelnīt pašu spēkiem neizdodas. Mani vēl atbalsta un arī ar dzīdēšanas stundām šo un to nopelny. Esmu diezgan daudz koncertējis un tālākie koncerti gan par brīvu, gan arī par naudu jau paredzēti Ņujorkā, Filadelfijā, Bostonā un citur. Novembrī katru piektdienu pl. 17.30 dziedāšu kādā Ņujorkas raidītājā, ikreiz arī 2 latviešu dziesmas. Dažādie amerikāņu streiki dzīvi te padara dārgāku, vienas vai otras mantas dažreiz pietrūkst, bet tas nenozīmē trūkumu. Par dolariem dabūjams itin viss. Ja veikals nav dabūjama cūkas vai vērsa gaļa, tad var ēst tītarus, cājus un dažādas desas. Augļi te tādi, kādus tik var iedomāties. Ēdienu, dzērienu, cigarešu un visa kā cita te pati pārpilnība, jābūt tikai naudai. Esmu jau nopircis klavieres, radioaparātu, sievai šujamāšinu, uzvalku, zābakus, dažādas mantas bērniem un pasūtīju arī jaunu fraku. Bērni visi jau iet amerikāņu skolās. Mums pašiem tagad savs dzīvoklis un telefons. Tā, redzat, Amerikā var kļāties jebkuram, bet tikai tad, ja ir sava specialitāte un griba strādāt kā piemērotāku, tā arī pavisam nepiemērotu darbu. Mācieties citīgi angļu valodu! — Prof. V. Stots, 19 West 76th Street, New York 23, N. Y., U.S.A.

Tā nedrīkst

Pārbaudes mūsu nometnēs daudzliem liek uzņemties jaunas grūtības. Tautieki, arī nometnēs vēl paliekošie, uz tām dažādi reaģē. Ir DP nometnes, kur līdzjūtība izraidītiem izteikta ar demonstratīviem bada streikiem un citādām izpausmēm. Val tas ir pareizi, par to domas var dalīties. Nekādā ziņā tomēr nav atbilstošā vienaldzība un brīvība „omulība,“ kas pārbaudes rezultātu paziņošanas dienā novērota dažās nometnēs. Kādā nometnē, piemēram, kur no tautiešu vidus izraudīti vairāki mūsu bij. karavīri un kur viens nometnes iemītnieks beidza savas gaitas traģiskā nāvē, bet kāda tautietie smagi saslima, rīkoj — skatī un „bezbēdīgs“ deju vakars. Šāda rīcība slikti ietekmē kā pieaugušos, tā arī jaunatni — deļošanas atbilstājo vietā un nevieta. Mēs visi itin labi zinām, ka mūs katrā soli vēro arī svešautieši, gan mūsu aprūpētāji, gan arī tie, kam mēs esam par nastu Būsim apzinīgāki. — Valters Zirnītis, Latvian Camp, Kastner Bräu, Marktredwitz, Bayern (13a).

Par kapr. Valdemāru Čabigu, dz. 13. 15. 5., un Kārti Vēteru, dz. 19. 29. 6., līdz z. J. Daugavietis: Latvian Camp „Windeby.“ 4/1, Eckernförde, Holst. (24). 3799

Inā Alberta Upmalls

PĀRTIKA

(Beigas)

Šie interesantie priekšīlumi tagadējo pārtikas sistēmu īstenībā neapdraud. Par pārtikas sagādā atbildīgās personas un iestādes neliek uz spēli tagadējās mazās, bet tomēr drošās pārtikas normas, kuras bāzējas vienīgi uz pārtikas vielu sīdāmspēju jeb kaloriju vērtību, bet ir gan iespējams, ka līdzekus tagadējiem pārtikas avotiem radīs jauns, kas nodrošinātu arī tās vielas, kuras tagadējās pārtikas vielas satur pārāk maz, lai pasargātu organismu no safršanas.

Eiropas nozīme pasaules pārtikas tirgū un dažādie plāni pārtikas saimniecības stabilizēšanai un nor-

mālizēšanai sevišķi var interesēt mūsu zemkopu un sabiedrisko darbiniekus. Griboi vai negriboi, mums jāatziņ, ka svarīgākais faktors pārtikas sagādāšanā — bieži apdzīvotai Eiropai ir pašas Eiropas ražošanas spējas. Bez pašas Eiropas ražošanas spēju kāpināšanas pasaule nevar novērst bada rēgu. Mūsdienai Eiropa, kad varēja skaidri paredzēt, ko varam no tās ražošanas spējām sagādāt. Taisni tie Eiropas apgabali, kas deva ievērojamas labības, kartupeļu, gaļas, sviesta un olu atlikumus, tagad atšķīti no senākā nedalāmā organisma; tie nevar vairs sekot brīvas attīstības principiem, bet padoti mums neizprotamā griboi, kuras mērķis nav cilvēces labklājība un laime vecās pasaules izpratnē. Bez šiem apgabaliem Eiropa

nevar sev nodrošināt nepieciešamo dienšķi maizi un tā pakļauta drošai garīgai un fiziskai pagrīmsanai. Analizējot iepriekš citētos skaitļus materiālus, skaidri redzams, ka visi tagadējie plāni ir slikti saimniecības organisma cīņa par kalu dzīvību. Bārgā spēkbarības atņemšana loņem un tās nodošana cilvēku patēriņam noplicina zemi, atņemot organisma mēģošanas līdzekļus, kas neglābjami atsauca uz sekojošām ražām. Ja no zemes gribo nemt, tai arī jādod viss nepieciešamais. Tas ir iespējams tikai tad, ja uztur neskaru veselīgu samēru starp lopkopību un zemkopību. Aizsniedzot Dānijas augstās ražas, Eiropas pārtikas lietas uzlabotos, bet tās iespējams tikai brīvā demokrātiskā zemē, kur diktatūras ēna neizsedz katrā augšanā nepieciešamo saules gaismu.

daļas elektrificētiem dzelzceļiem. Rīgā pašlaik top arī jauns uzņēmums, kurā ražos strāvas un gaismas ierīces automobiļiem. Katrs Rīgas pilsonis pazīst Rīgas pilsētas galvu — padomes priekšēdi Arnoldu Deglavu. Viņš kādreiz bijis Rīgas ostas transportstrādnieks. Līdzekus savam maizes darbam studējis arī Rīgas universitātē. 1927. g. viņš kļuvis komunistu partijas biedrs. Pilsoniskās Latvijas laikā viņu apcietināja un pāri par 10 gadu noturēja cietumā. Deglavs brīvību atkal atguva komunistu varas nodibināšanās dienā Latvijā. Drīz viņu ievēlēja par Rīgas pilsētas galvu. Viņam, vecam strādniekam, kas pats bija izjutis kapitālistiskās izmantošanas grūtumus, būs gan bijusi sevišķi smaga sirds, kad 1941. gadā tam bija jāpīeredz, ka nesen iegūto brīvību samīda vācu fašistu zābakas. Deglavs aizgāja uz fronti un atgriezās savā dzimtajā pilsētā dažas dienas pēc tās atbrīvošanas. Šī enerģiskā cilvēka impozantais stāvs bija redzams visur: pie tiltu būves, pie ūdensvada atjaunošanas un arī maizes fabrikās. Viņš bija kļāt, kad lika jaunās ielu dzelzceļa līnijas slīdes, piedalījās mājā atjaunošanā un uzturējās arī jaunai dzīvei atmodinātos uzņēmumos. Bijušais transportstrādnieks sevišķi sīliem un sīrsnīgiem vārdiem runāja par Rīgas ostu, ko vācieši bija atstājuši kā milzu drupu vietu. Vecā ostā pilnēta un tās vecie strādnieki, kam nav savs grūtais darbs, bija nolēmuši savu lepmumu atkal uzcelt. Jau pag. gada septembrī pirmie kuģi varēja iebraukt Latvijas gaivaspilsētas ostā, izkraut un ņemt kravu.

Sodien rosīgi strādā pie ostas pama-tu atjaunošanas. Līdz 1948. gadam Rīgā jākūstītu pasaules ostas. Rīgas pilsonis mil savas ielas. Vakaros pēc pabeigta darba tūkstoši pilsoņu pīl-da ielas un ietves. Viņi plūst uz parkiem, teātriem un kino. — „Izvestiji“ speciālkorespondents H. Čurakovs raksta: — Šogad Latvijā bija laba raža. No laukiem visu novāca labā laikā. Zemnieku saimniecības maizes diezgan. Daudz zemnieku graudus noveduši nodošanas punktos tieši no kulammašinām pēc pirmās kulšanas. Tā izpaudusies padomju organizācija lielā nozīme. Talsu apr. Uspesgrīvas pag. zemkopji ar patecību min izpildkomitejas priekšēdi biedru Suminu. Vasaru viņš zemniekus organizēja lauku darbu veikšanai laikā, bet rudenī uzaičināja zemniekus nodot labību pēc pirmās kulšanas. Viņš aicinājumam paklausīja. Uz nodošanas punktiem plūda vezumu rindas. Bet ne visur pietika kulammašīnu. Lauksaimniecības produktu vešana kavējās transporta līdzekļu trūkuma dēļ. Tad no jauna palīdzēja izpildkomitejas priekšēdis. „Paklau,

Pārvieto 1700 Padomijas ģimeņu

Maskavā, 22. okt. (AP). — „TASS“ ziņo no Minskas, ka līdz 11. novembrim būs pāveikta Baltkrievijas kolchozu zemnieku pārvietošana uz dzīvi Kaļiņingradas apgabāl (agrākā Karalauti) Ritprūsiņā. „Pārvietošana,“ lasāms šinī ziņojumā, skar ap 1700 ģimeņu, ieskaitot māļojpus.

The Stars and Stripes